

ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕНДЕНЦІЙ ВИМУШЕНОЇ ВНУТРІШНЬОЇ МІГРАЦІЇ В УКРАЇНІ

Головним викликом для сучасної України, поряд із подоланням наслідків військової агресії, є забезпечення ефективного регулювання внутрішньої вимушеної міграції та інтеграція внутрішньо переміщених осіб (ВПО) у приймаючі громади.

За останніми оцінками, чисельність внутрішньо переміщених осіб (ВПО) в Україні складає приблизно 3,7 мільйона.

На серпень 2024 року більшість ВПО (82%) проживають поза своїм постійним місцем понад рік, що підкреслює хронічний характер переміщення. Ці дані свідчать, що велика частина тих, хто був змушений виїхати на початку повномасштабної війни, досі не повернулася до своїх домівок. Дві третини внутрішньо переміщених осіб (67%) походять із східного макрорегіону України, тоді як другим за поширеністю регіоном їхнього походження є південний макрорегіон, звідки походять 17% ВПО. Третина ВПО (33%) проживає в східному макрорегіоні, з них 45% залишилися в межах свого рідного макрорегіону, але переїхали в інші його частини. Найбільшою приймаючою областю є Харківська, яка прийняла приблизно 13% від загальної кількості ВПО. Дніпропетровська область також прийняла велику частку переміщених осіб — 12%. В столиці України, Києві, наразі проживає 10% ВПО, а в Київській області — 8%. Загалом, 30% ВПО (близько 1,09 мільйона осіб) перебувають на прифронтових територіях, причому значна частина з них (понад третина) зосереджена в Харківській області.

Більшість внутрішньо переміщених осіб (70%) переїхали до інших областей України, в той час як приблизно 28% залишилися в межах своїх рідних областей. Найпоширеніші маршрути переміщення включають переїзди з Донецької області до Дніпропетровської (195 тисяч осіб) і з Донецької області до Києва (118 тисяч осіб). Найвищі показники внутрішнього переміщення в межах області зафіксовані в Харківській (85%) і Запорізькій (83%) областях. Високий рівень переміщень у цих областях, а також концентрація ВПО в Харківській і Дніпропетровській областях свідчить про прагнення багатьох людей залишатися якомога ближче до своїх рідних регіонів, попри бойові дії.

Найбільша кількість ВПО припадає на молоді вікові категорії. Група 21-30 років є найчисельнішою (655 315 осіб), за нею слідує група 11-20 років

(552 478 осіб), що свідчить про високий рівень переміщення серед молоді та молодих дорослих. Вікова група 0-10 років налічує 502 855 осіб, що вказує на значну кількість дітей серед ВПО. Це підкреслює складну ситуацію для сімей з дітьми, які були змушені залишити свої домівки через війну. Вікові групи 31-40 років і 41-50 років також є чисельними, з 585 612 та 486 866 осіб відповідно. Це вказує на те, що значна частина вимушених мігрантів знаходиться в активному працездатному віці, що може мати вплив на ринок праці та економіку. Чисельність осіб віком 61-70 років становить 204 940 осіб, що свідчить про меншу кількість переміщених людей серед старших поколінь. Це може бути пов'язано з труднощами для людей старшого віку залишати свої домівки. Лише 28 630 осіб у віці 71-90 років зареєстровані як ВПО, що свідчить про обмежені можливості та меншу мобільність цієї групи населення [1].

Ключові висновки, які можна зробити з досліджень MOM про внутрішнє переміщення населення в Україні, полягають у наступному:

- станом на 2024 рік кількість внутрішньо переміщених осіб (ВПО) в Україні становить 3 669 000 осіб, тоді як 4 396 000 осіб повернулися до своїх домівок. Найбільше ВПО приймають Харківська (13%) та Дніпропетровська (12%) області. Більшість переміщених осіб походять із Донецької області (24%). В межах окремих областей найбільш значні потоки внутрішнього переміщення зафіксовано в Донецькій (90%), Харківській (85%) та Запорізькій (83%) областях;

- кожне десяте домогосподарство ВПО складаються з неповних сімей, де тільки одна особа є старшою за 18 років, а решта — діти віком від 0 до 17 років;

- більшість фактичних ВПО (69%) мають намір залишатися в поточному місці проживання довше трьох місяців, тоді як 14% розглядають можливість повернення додому. Серед тих, хто планує повернення, 63% готові зробити це тільки після завершення війни [2, с. 119-143].

Необхідність розробки програм підтримки ВПО є критичною, оскільки більшість переселенців тривалий час залишаються поза своїми домівками, мають значні потреби в житлі, засобах для існування та базовій інфраструктурі. Враховуючи, що багато з них не планують повернутися додому до завершення війни, важливо створювати довгострокові рішення для інтеграції ВПО в приймаючі громади, забезпечуючи їм доступ до житла, роботи та соціальних послуг.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1.	Аналітика.	ВПО.	ioc.gov.ua	URL:
https://www.ioc.gov.ua/analytics?dashboardName=idps		(дата	звернення:	
27.03.2025)				

2. Закірова С. Звіти Міжнародної організації з міграції: аналіз проблем українських біженців і внутрішньо переміщених осіб в умовах широкомасштабного російського вторгнення в Україну. Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. 2024. Вип. 70. С. 119-143.